Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

17 päivänä joulukuuta 2020*

Ennakkoratkaisupyyntö – Henkilöiden vapaa liikkuvuus – SEUT 45 artikla – Unionin kansalaisuus – Direktiivi 2004/38/EY – Oikeus oleskella yli kolme kuukautta – 14 artiklan 4 kohdan b alakohta – Työnhakijat – Kohtuullinen määräaika, jotta työnhakija voi saada tietoonsa hänelle mahdollisesti sopivat työpaikkatarjoukset ja ryhtyä toimiin työllistyäkseen – Vastaanottavan jäsenvaltion tänä aikana työnhakijalle asettamat vaatimukset – Oleskeluoikeuden edellytykset – Velvollisuus työnhaun jatkamiseen ja siihen, että työnhakijalla on todellisia mahdollisuuksia työllistyä

Asiassa C-710/19,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Conseil d'État (ylin hallintotuomioistuin, Belgia) on esittänyt 12.9.2019 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 25.9.2019, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

G. M. A.

vastaan

Belgian valtio,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot, varapresidentti R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari) sekä tuomarit L. Bay Larsen, M. Safjan ja N. Jääskinen,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– G. M. A., edustajanaan A. Valcke, asianajaja,

– Belgian hallitus, asiamiehinään L. Van den Broeck, C. Pochet ja M. Jacobs, avustajanaan F. Motulsky, avocat,

– Tanskan hallitus, asiamiehinään M. Wolff ja J. Nymann-Lindegren,

– Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään Z. Lavery ja S. Brandon, avustajanaan K. Apps, barrister,

– Euroopan komissio, asiamiehinään D. Martin, B.-R. Killmann ja E. Montaguti,

kuultuaan julkisasiamiehen 17.9.2020 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 45 artiklan, Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY (EUVL 2004, L 158, s. 77) 15 ja 31 artiklan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 41 ja 47 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain G. M. A. ja Belgian valtio ja jossa on kyse siitä, että viimeksi mainittu on evännyt G. M. A:lta oikeuden oleskella yli kolme kuukautta Belgian alueella työnhakijana.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 2004/38 johdanto-osan yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Unionin kansalaisella olisi oltava oikeus oleskella vastaanottavassa jäsenvaltiossa enintään kolmen kuukauden ajan ilman, että hänelle asetetaan muita vaatimuksia, tai ilman, että häneltä edellytetään muita muodollisuuksia kuin se, että hänellä on voimassa oleva henkilötodistus tai passi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta työnhakijoihin sovellettavaa suotuisampaa kohtelua sellaisena kuin se on tunnustettuna yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä.”

4 Direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Unionin kansalaisilla on oikeus oleskella toisen jäsenvaltion alueella enintään kolmen kuukauden ajan ilman muita edellytyksiä tai muodollisuuksia kuin se, että heillä on oltava voimassa oleva henkilökortti tai passi.”

5 Direktiivin 7 artiklan 1 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Unionin kansalaisilla on oikeus oleskella toisen jäsenvaltion alueella yli kolmen kuukauden ajan

a) jos he ovat työntekijöitä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia vastaanottavassa jäsenvaltiossa; tai

b) jos heillä on itseään ja perheenjäseniään varten riittävät varat niin, että he eivät oleskelunsa aikana muodostu rasitteeksi vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle, ja kattava sairausvakuutusturva vastaanottavassa jäsenvaltiossa; tai

c) – jos he ovat kirjoittautuneet yksityiseen tai julkiseen laitokseen, jonka vastaanottava jäsenvaltio on hyväksynyt tai jota se rahoittaa lainsäädäntönsä tai hallinnollisen käytäntönsä mukaisesti, pääasiallisena tarkoituksenaan osallistua koulutukseen, ammattikoulutus mukaan lukien, ja

– jos heillä on kattava sairausvakuutusturva vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja he osoittavat asiaankuuluvalle kansalliselle viranomaiselle vakuutuksella tai muulla vastaavalla valitsemallaan tavalla, että heillä on itseään ja perheenjäseniään varten riittävät varat niin, että he eivät oleskelunsa aikana muodostu rasitteeksi vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle; tai

d) jos he ovat a, b tai c alakohdassa tarkoitetut edellytykset täyttävän unionin kansalaisen mukana matkustavia tai häntä myöhemmin seuraavia perheenjäseniä.

– –

3. Sovellettaessa 1 kohdan a alakohtaa unionin kansalainen, joka ei enää ole työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja, säilyttää työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan aseman

a) jos hän joutuu tilapäisesti työkyvyttömäksi sairauden tai tapaturman vuoksi;

b) jos hän yli vuoden työskenneltyään joutuu asianmukaisesti rekisteröidyksi työttömäksi tahtomattaan ja ilmoittautuu työnhakijaksi asianomaiseen työvoimatoimistoon;

c) jos hän alle vuoden kestäneen määräaikaisen työsuhteen päätyttyä tai kahdentoista ensimmäisen kuukauden aikana joutuu asianmukaisesti rekisteröidyksi työttömäksi tahtomattaan ja ilmoittautuu työnhakijaksi asianomaiseen työvoimatoimistoon. Tällöin hän säilyttää työntekijän asemansa vähintään kuuden kuukauden ajan;

d) jos hän aloittaa ammatillisen koulutuksen. Työntekijän aseman säilyttäminen edellyttää, että ammatillinen koulutus liittyy asianomaisen henkilön aiempaan työskentelyyn, paitsi jos henkilö on työttömänä tahtomattaan.”

6 Saman direktiivin 8 artiklassa säädetään useista hallinnollisista muodollisuuksista direktiivin 7 artiklassa tarkoitetuille henkilöryhmille.

7 Direktiivin 2004/38 14 artiklan 1, 2 ja 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Unionin kansalaisella ja hänen perheenjäsenillään on 6 artiklassa säädetty oleskeluoikeus sikäli kuin he eivät muodosta kohtuutonta rasitetta vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle.

2. Unionin kansalaisella ja hänen perheenjäsenillään on 7, 12 ja 13 artiklassa säädetty oleskeluoikeus sikäli kuin he täyttävät näissä artikloissa säädetyt edellytykset.

– –

4. Poiketen siitä, mitä 1 ja 2 kohdassa säädetään, unionin kansalaista tai hänen perheenjäseniään koskevaa karkottamistoimenpidettä ei saa missään tapauksessa toteuttaa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta VI luvun säännösten soveltamista, jos:

– –

b) unionin kansalainen on tullut vastaanottavan jäsenvaltion alueelle työnhakuun. Tässä tapauksessa unionin kansalaista tai hänen perheenjäsentään ei saa karkottaa niin kauan kuin unionin kansalainen voi esittää näyttöä siitä, että hän jatkaa työnhakua ja että hänellä on todellisia mahdollisuuksia löytää työtä.”

Belgian oikeus

8 Ulkomaalaisten maahanpääsystä, oleskelusta, asettautumisesta ja maasta poistamisesta 15.12.1980 annetun lain (loi sur l’accès au territoire, le séjour, l’établissement et l’éloignement des étrangers) (Moniteur belge, 31.12.1980, s. 14584), sellaisena kuin se oli voimassa pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan (jäljempänä 15.12.1980 annettu laki), 39/2 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Conseil [du contentieux des étrangers] [(ulkomaalaisasioita käsittelevä hallintotuomioistuin, Belgia)] ratkaisee tuomioilla muut kanteet, joissa vaaditaan toimen kumoamista joko olennaisten menettelymääräysten tai sellaisten menettelymääräysten rikkomisen takia, joiden noudattamatta jättäminen aiheuttaa toimen pätemättömyyden, taikka päätöksen lainvastaisuuden tai harkintavallan väärinkäytön takia.”

9 Kyseisen 15.12.1980 annetun lain 40 §:n 4 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jokaisella unionin kansalaisella on oikeus oleskella Belgian kuningaskunnassa yli kolmen kuukauden ajan, jos hän täyttää 41 §:n 1 kohdassa säädetyn edellytyksen ja

1° jos hän on työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja Belgian kuningaskunnassa tai hän on tullut Belgian kuningaskuntaan hakeakseen työtä, niin kauan kuin hän voi esittää näyttöä siitä, että hän jatkaa työnhakua ja että hänellä on todellisia mahdollisuuksia työllistyä

– –”

10 Ulkomaalaisten maahanpääsystä, oleskelusta, asettautumisesta ja maasta poistamisesta 8.10.1981 annetun kuninkaan päätöksen (arrêté royal sur l’accès au territoire, le séjour, l’établissement et l’éloignement des étrangers) (Moniteur belge, 27.10.1981, s. 13740) 50 §:ssä säädetään seuraavaa:

”§ 1. Unionin kansalaisen, joka aikoo oleskella Belgian kuningaskunnan alueella yli kolme kuukautta ja joka osoittaa, että hänellä on kansalaisuus [15.12.1980 annetun lain] 41 §:n 1 momentin mukaisesti, on haettava rekisteröintitodistusta asuinpaikkansa kunnallishallinnolta liitteessä 19 olevan mallin mukaisella asiakirjalla.

– –

§ 2. Unionin kansalaisen on hakemuksen yhteydessä tai viimeistään kolmen kuukauden kuluessa hakemuksesta esitettävä – – seuraavat asiakirjat:

– –

3° työnhakija:

a) ilmoittautuminen toimivaltaiseen työvoimatoimistoon tai jäljennös työhakemuskirjeistä; ja

b) näyttö siitä, että hänellä on todellinen mahdollisuus työllistyä, kun otetaan huomioon asianomaisen henkilökohtainen tilanne, erityisesti hänen suorittamansa tutkinnot, mahdolliset ammatilliset koulutukset, jotka hän on suorittanut tai aikoo suorittaa, ja työttömyysjakson kesto

_ _”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

11 G. M. A., joka on Kreikan kansalainen, haki 27.10.2015 rekisteröintitodistusta Belgiassa työnhakijana saadakseen oikeuden oleskella yli kolme kuukautta tässä jäsenvaltiossa ulkomaalaisten maahanpääsystä, oleskelusta, asettautumisesta ja maasta poistamisesta annetun kuninkaan päätöksen 50 §:n 1 momentin mukaisesti. Ajankohta, jona G. M. A. tuli kyseisen jäsenvaltion alueelle, ei ilmene ennakkoratkaisupyynnöstä.

12 Office des étrangers (Belgian ulkomaalaisvirasto, jäljempänä virasto) hylkäsi hakemuksen 18.3.2016 tekemällään päätöksellä sillä perusteella, että G. M. A. ei täyttänyt edellytyksiä, jotka Belgian lainsäädännössä asetetaan yli kolmen kuukauden pituisen oleskeluoikeuden saamiselle (jäljempänä viraston päätös). Viraston mukaan nimittäin G. M. A:n toimittamat asiakirjat eivät antaneet aihetta olettaa, että tällä olisi ollut todellinen mahdollisuus työllistyä Belgian alueella. Näin ollen G. M. A. määrättiin poistumaan kyseiseltä alueelta 30 päivän kuluessa kyseisen päätöksen tiedoksiannosta.

13 Conseil du contentieux des étrangers (jäljempänä CCE) eli tuomioistuin, jolla on toimivalta tutkia ensimmäisenä oikeusasteena viraston päätösten laillisuutta koskevat riidat, hylkäsi G. M. A:n viraston päätöksestä nostaman kanteen 28.6.2018 antamallaan tuomiolla.

14 G. M. A. teki tällöin kassaatiovalituksen ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen eli Conseil d’État’han (ylin hallintotuomioistuin, Belgia) ja on väittänyt tässä ensinnäkin, että SEUT 45 artiklasta, luettuna yhdessä 26.2.1991 annetun tuomion Antonissen (C-292/89, EU:C:1991:80) valossa, ilmenee, että jäsenvaltioilla on velvollisuus antaa toisesta jäsenvaltiosta tuleville työnhakijoille ”kohtuullinen määräaika”, jotta nämä henkilöt voivat saada tietoonsa heille mahdollisesti sopivat työpaikkatarjoukset ja ryhtyä tarvittaviin toimiin työllistyäkseen. Hänen mielestään kyseinen aika ei voi missään tapauksessa olla alle kuusi kuukautta, kuten ilmenee analogisesti direktiivin 2004/38 7 artiklan 3 kohdasta sekä 11 ja 16 artiklasta yhdessä tarkasteltuina.

15 Lisäksi koko tämän ajanjakson ajan on niin, ettei työnhakijan tarvitse esittää näyttöä siitä, että hänellä on todellinen mahdollisuus työllistyä.

16 Toiseksi G. M. A. on vedonnut siihen, että hänet palkattiin harjoittelijaksi Euroopan parlamenttiin viraston päätöksen tekemisen jälkeen, eli 6.4.2016. Tämä seikka osoittaa, että hänellä oli todellisia mahdollisuuksia työllistyä ja että hänelle olisi siis voitu myöntää yli kolmen kuukauden oleskeluoikeus.

17 G. M. A. väittää, että jättäessään hänen palkkaamisensa huomioimatta CCE rikkoi direktiivin 2004/38 15 ja 31 artiklaa sekä perusoikeuskirjan 41 ja 47 artiklaa. Hänen mukaansa näistä säännöksistä ja määräyksistä nimittäin ilmenee, että tuomioistuinten, jotka ovat toimivaltaisia tutkimaan unionin kansalaisen oleskeluoikeutta koskevan hallintopäätöksen laillisuuden, on tutkittava tyhjentävästi kaikki asian kannalta merkitykselliset olosuhteet ja otettava huomioon kaikki tosiseikat, jotka on saatettu niiden tietoon, vaikka nämä seikat olisivat tapahtuneet kyseisen päätöksen tekemisen jälkeen.

18 Edellä esitetyn perusteella G. M. A. on väittänyt, että CCE:n olisi pitänyt jättää soveltamatta kansallista menettelysääntöä, jolla direktiivin 2004/38 15 ja 31 artikla on saatettu virheellisesti osaksi Belgian oikeutta, eli 15.12.1980 annetun lain 39/2 §:n 2 momenttia, jonka nojalla kyseinen tuomioistuin jätti ottamatta huomioon sen, että G. M. A. oli palkattu harjoittelijaksi viraston päätöksen tekemisen jälkeen.

19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että pääasian ratkaisu riippuu siitä, miten unionin tuomioistuin tulkitsee SEUT 45 artiklaa, direktiivin 2004/38 15 ja 31 artiklaa sekä perusoikeuskirjan 41 ja 47 artiklaa. On nimittäin niin, että jos näitä säännöksiä ja määräyksiä olisi tulkittava G. M. A:n esittämällä tavalla, hänellä olisi oltava oikeus oleskella yli kolme kuukautta Belgian alueella.

20 Tässä tilanteessa Conseil d'État on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko [SEUT] 45 artiklaa tulkittava ja sovellettava siten, että vastaanottavalla jäsenvaltiolla on velvollisuus ensinnäkin antaa työnhakijalle kohtuullinen määräaika, jotta hän voi saada tietoonsa hänelle mahdollisesti sopivat työpaikkatarjoukset ja ryhtyä tarvittaviin toimiin työllistyäkseen, toiseksi hyväksyä, että työnhakuaika ei voi missään tapauksessa olla alle kuusi kuukautta, ja kolmanneksi sallia työnhakijan oleskelu alueellaan koko tämän ajanjakson ajan vaatimatta häneltä näyttöä siitä, että hänellä on todellinen mahdollisuus työllistyä?

2) Onko [direktiivin 2004/38] 15 ja 31 artiklaa ja [perusoikeuskirjan] 41 ja 47 artiklaa sekä unionin oikeuden ensisijaisuutta ja direktiivien tehokasta vaikutusta koskevia yleisiä periaatteita tulkittava siten, että vastaanottavan jäsenvaltion kansallisilla tuomioistuimilla on tutkiessaan kumoamiskanteen päätöksestä, jolla unionin kansalaiselta evätään oikeus oleskella yli kolme kuukautta, velvollisuus ottaa huomioon sellaisia uusia seikkoja, jotka ovat ilmenneet kansallisten viranomaisten tekemän päätöksen jälkeen, jos kyseiset seikat voivat muuttaa asianomaisen henkilön tilannetta niin, että hänen oleskeluoikeuksiaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa ei saada enää rajoittaa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

21 Aluksi on muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tämän vuoksi tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen. Se, että kansallinen tuomioistuin on muodollisesti esittänyt ennakkoratkaisukysymyksen viittaamalla tiettyihin unionin oikeuden määräyksiin tai säännöksiin, ei estä unionin tuomioistuinta esittämästä kansalliselle tuomioistuimelle kaikkia unionin oikeuden tulkintaan liittyviä seikkoja, jotka saattavat olla hyödyllisiä kansallisen tuomioistuimen arvioidessa käsiteltävänään olevaa asiaa, riippumatta siitä, onko kansallinen tuomioistuin kysymyksiä esittäessään viitannut niihin (tuomio 23.4.2020, Land Niedersachsen (Aikaisemmat merkitykselliset työskentelykaudet), C-710/18, EU:C:2020:299, 18 kohta).

22 Nyt käsiteltävässä asiassa on huomattava, että vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää ensimmäisellä kysymyksellään ainoastaan SEUT 45 artiklan tulkintaa, direktiivin 2004/38 14 artiklan 4 kohdan b alakohta koskee erityisesti työnhakijoita. Kyseisen säännöksen mukaan nimittäin unionin kansalaista koskevaa karkottamistoimenpidettä ei saa toteuttaa niin kauan kuin yhtäältä hän on tullut vastaanottavan jäsenvaltion alueelle työnhakuun ja toisaalta hän voi esittää näyttöä siitä, että hän jatkaa työnhakua ja että hänellä on todellisia mahdollisuuksia työllistyä.

23 On siis katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti, onko SEUT 45 artiklaa ja direktiivin 2004/38 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että vastaanottavan jäsenvaltion on annettava työnhakijalle kohtuullinen määräaika, jotta hän voi saada tietoonsa hänelle mahdollisesti sopivat työpaikkatarjoukset ja ryhtyä

tarvittaviin toimiin työllistyäkseen, että tämä aika ei voi missään tapauksessa olla alle kuusi kuukautta ja että tämän ajanjakson aikana vastaanottava jäsenvaltio voi vaatia työnhakijalta näyttöä siitä, että hän hakee työtä ja että hänellä on todellisia mahdollisuuksia työllistyä.

24 Ensinnäkin siitä, onko vastaanottavan jäsenvaltion annettava työnhakijoille ”kohtuullinen määräaika”, jotta he voivat saada tietoonsa heille mahdollisesti sopivat työpaikkatarjoukset ja ryhtyä tarvittaviin toimiin työllistyäkseen, on huomattava, että SEUT 45 artiklassa tarkoitetulla käsitteellä ”työntekijä” on unionin oikeudessa itsenäinen merkityksensä, eikä tätä käsitettä pidä tulkita suppeasti (tuomio 21.2.2013, N., C-46/12, EU:C:2013:97, 39 kohta). Erityisesti työtä tosiasiassa hakevaa henkilöä on pidettävä ”työntekijänä” (ks. vastaavasti tuomio 19.6.2014, Saint Prix, C-507/12, EU:C:2014:2007, 35 kohta).

25 On myös huomattava, että työntekijöiden vapaa liikkuvuus kuuluu unionin perusperiaatteisiin, ja näin ollen niitä oikeussääntöjä, joilla tämä vapaus annetaan, on tulkittava laajasti. Erityisesti SEUT 45 artiklan 3 kohdan suppea tulkitseminen vaarantaisi työtä etsivän jäsenvaltion kansalaisen todelliset mahdollisuudet löytää työtä muista jäsenvaltioista ja estäisi näin ollen määräyksen tehokkaan vaikutuksen toteutumisen (ks. vastaavasti tuomio 26.2.1991, Antonissen, C-292/89, EU:C:1991:80, 11 ja 12 kohta).

26 Tästä seuraa, että työntekijöiden vapaa liikkuvuus edellyttää jäsenvaltioiden kansalaisten oikeutta liikkua vapaasti muiden jäsenvaltioiden alueella ja oleskella siellä työn hakemista varten (ks. vastaavasti tuomio 26.2.1991, Antonissen, C-292/89, EU:C:1991:80, 13 kohta); tämän oikeuden olemassaolon on unionin lainsäätäjä kodifioinut direktiivin 2004/38 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa. Tältä osin on huomattava, että SEUT 45 artiklan tehokas vaikutus on turvattu, mikäli unionin lainsäädännössä, tai sen puuttuessa jäsenvaltion lainsäädännössä, annetaan asianomaisille kohtuullinen määräaika, jotta he voivat saada vastaanottavan jäsenvaltion alueella tietoonsa ammatillista pätevyyttään vastaavat työpaikkatarjoukset ja tarpeen vaatiessa ryhtyä työhön ottamiseksi tarvittaviin toimiin (ks. vastaavasti tuomio 26.2.1991, Antonissen, C-292/89, EU:C:1991:80, 16 kohta).

27 On siis katsottava, että vastaanottavan jäsenvaltion on annettava työnhakijoille kohtuullinen määräaika, jotta he voivat saada kyseisen jäsenvaltion alueella tietoonsa ammatillista pätevyyttään vastaavat työpaikkatarjoukset ja tarpeen vaatiessa ryhtyä tarvittaviin toimiin työllistyäkseen.

28 Toiseksi kyseisen ajan kestosta on palautettava mieleen ensinnäkin, että direktiivin 2004/38 6 artiklan mukaan kaikilla unionin kansalaisilla on oikeus oleskella toisen jäsenvaltion alueella enintään kolmen kuukauden ajan ilman muita edellytyksiä tai muodollisuuksia kuin se, että heillä on oltava voimassa oleva henkilökortti tai passi.

29 Kyseisen direktiivin 7 artiklassa puolestaan säädetään tilanteista, joissa unionin kansalaisella voi olla oikeus oleskella yli kolme kuukautta.

30 On myös muistutettava, että direktiivin 14 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään edellytyksistä, joilla unionin kansalaiset voivat säilyttää mahdollisen direktiivin 6 tai 7 artiklan mukaisen oleskeluoikeuden.

31 Erityisesti direktiivin 2004/38 14 artiklan 1 kohdassa säädetään, että direktiivin 6 artiklassa kyseessä oleva oleskeluoikeus säilyy sikäli kuin asianomaiset eivät muodosta kohtuutonta rasitetta vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle. Direktiivin 14 artiklan 2 kohdassa säädetään muun muassa, että unionin kansalaisella ja hänen perheenjäsenillään on oikeus oleskella yli kolme kuukautta sikäli kuin he täyttävät direktiivin 7 artiklassa säädetyt edellytykset.

32 Kuten tämän tuomion 22 kohdasta ilmenee, juuri direktiivin 2004/38 14 artiklan 4 kohdan b alakohta, jossa säädetään kyseisen 14 artiklan 1 ja 2 kohtaa koskevasta poikkeuksesta, koskee nimenomaisesti työnhakijoita.

33 Tästä seuraa, että direktiivin 2004/38 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa määritetään nimenomaisesti edellytykset, joiden täyttyessä unionin kansalaiset, jotka lähtevät kotijäsenvaltiostaan tarkoituksenaan hakea työtä vastaanottavasta jäsenvaltiosta, säilyttävät oleskeluoikeutensa. Tämä säännös, jonka unionin lainsäätäjä on antanut kodifioidakseen 26.2.1991 annetusta tuomiosta Antonissen (C-292/89, EU:C:1991:80), joka koskee työnhakijoiden SEUT 45 artiklaan perustuvaa oleskeluoikeutta, ilmenevät päätelmät, koskee kuitenkin myös suoraan niiden unionin kansalaisten oleskeluoikeutta, joilla on työnhakijan asema, kuten 15.9.2015 annetun tuomion Alimanovic (C-67/14, EU:C:2015:597) 52 kohdasta muun muassa ilmenee.

34 On siis niin, että kun unionin kansalainen tulee vastaanottavan jäsenvaltion alueelle hakeakseen sieltä työtä, hänen oleskeluoikeutensa kuuluu hänen työnhakijaksi rekisteröitymisensä ajankohdasta lähtien direktiivin 2004/38 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan soveltamisalaan.

35 On kuitenkin huomattava, että direktiivin 2004/38 6 artiklan sanamuodosta ilmenee, että tätä säännöstä sovelletaan erotuksetta kaikkiin unionin kansalaisiin riippumatta siitä, missä tarkoituksessa nämä kansalaiset tulevat vastaanottavan jäsenvaltion alueelle. Tästä seuraa, että silloinkin, kun unionin kansalainen tulee vastaanottavan jäsenvaltion alueelle hakeakseen sieltä työtä, hänen oleskeluoikeutensa kuuluu kolmen ensimmäisen kuukauden aikana myös direktiivin 2004/38 6 artiklan soveltamisalaan.

36 Niinpä kyseisen tässä säännöksessä tarkoitetun kolmen kuukauden ajanjakson aikana on yhtäältä niin, ettei kyseiselle kansalaiselle voida asettaa mitään muuta edellytystä kuin se, että hänellä on voimassa oleva henkilötodistus.

37 Toisaalta on katsottava, että tämän tuomion 27 kohdassa tarkoitettu kohtuullinen määräaika alkaa kulua siitä hetkestä, kun asianomainen unionin kansalainen on päättänyt rekisteröityä työnhakijaksi vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

38 Toiseksi mahdollisuudesta määrittää kyseisen kohtuullisen määräajan vähimmäiskesto on huomattava, ettei direktiivin 2004/38 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaan sisälly tästä mitään mainintaa.

39 Niinpä on muistutettava ensiksi, että – kuten tämän tuomion 26 kohdasta ilmenee – tällaisen määräajan avulla on voitava taata SEUT 45 artiklan tehokas vaikutus.

40 Seuraavaksi on huomattava, että 26.2.1991 antamansa tuomion Antonissen (C-292/89, EU:C:1991:80) 21 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin ei vahvistanut kyseisen kohtuullisen määräajan vähimmäiskestoa mutta katsoi, että mainittuun tuomioon johtaneessa asiassa kyseessä olleen kaltainen kuuden kuukauden aika vastaanottavan jäsenvaltion alueelle tulosta lähtien ei ollut omiaan kyseenalaistamaan mainittua tehokasta vaikutusta.

41 Lopuksi tässä yhteydessä on otettava huomioon direktiivin 2004/38 tarkoitukset, sillä direktiivin tavoitteena on helpottaa unionin kansalaisille SEUT 21 artiklan 1 kohdassa suoraan myönnetyn liikkumista ja oleskelua koskevan henkilökohtaisen perusoikeuden käyttämistä ja tehostaa tätä oikeutta (ks. vastaavasti tuomio 11.4.2019, Tarola, C-483/17, EU:C:2019:309, 23 kohta).

42 Näiden seikkojen perusteella on katsottava, että kuuden kuukauden aika rekisteröitymispäivästä lähtien ei lähtökohtaisesti ole riittämätön eikä kyseenalaista SEUT 45 artiklan tehokasta vaikutusta.

43 Kolmanneksi siltä osin kuin kyse on velvollisuuksista, joita vastaanottava jäsenvaltio voi asettaa työnhakijalle tällaisena kohtuullisena määräaikana, direktiivin 2004/38 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan sanamuodosta ilmenee, kuten tämän tuomion 22 kohdassa todettiin, ettei työnhakijaa koskevaa karkottamistoimenpidettä saa toteuttaa, jos hän esittää näyttöä siitä, että hän jatkaa työnhakua ja että hänellä on todellisia mahdollisuuksia työllistyä. Tässä säännöksessä pääosin toistetaan 26.2.1991 annetun tuomion Antonissen (C-292/89, EU:C:1991:80) 21 kohdasta ilmenevä periaate, jonka

mukaan asianomaista ei saa määrätä poistumaan vastaanottavan jäsenvaltion alueelta, jos tämä kohtuullisen ajanjakson päätyttyä pystyy osoittamaan, että hän ”edelleen hakee työtä ja että hänellä on todellisia mahdollisuuksia tulla palkatuksi”.

44 Siltä osin kuin välttääkseen joutumasta poistumaan vastaanottavan jäsenvaltion alueelta työnhakijan on siis ”edelleen” haettava työtä tällaisen kohtuullisen määräajan päätyttyä, tästä on pääteltävä, että vastaanottava jäsenvaltio voi jo mainitun määräajan kuluessa vaatia, että työnhakija hakee työtä. Tämä jäsenvaltio ei kuitenkaan kyseisen määräajan kuluessa voi vaatia asianomaista osoittamaan, että hänellä on todellisia mahdollisuuksia työllistyä.

45 Tällainen tulkinta saa tukea siitä, että koska kyseisen kohtuullisen määräajan tavoitteena on, kuten tämän tuomion 27 kohdasta ilmenee, että työnhakija voi saada tietoonsa ammatillista pätevyyttään vastaavat työpaikkatarjoukset ja ryhtyä tarvittaviin toimiin työllistyäkseen, kansalliset toimivaltaiset viranomaiset pystyvät arvioimaan vasta kyseisen ajan päätyttyä, jatkaako asianomainen työnhakua ja onko hänellä todellisia mahdollisuuksia työllistyä.

46 Niinpä työnhakija on vasta kyseisen kohtuullisen määräajan päätyttyä velvollinen esittämään näyttöä paitsi siitä, että hän jatkaa työnhakua, myös siitä, että hänellä on todellisia mahdollisuuksia työllistyä.

47 Vastaanottavan jäsenvaltion viranomaisten ja tuomioistuinten asiana on arvioida tällaista kyseessä olevan työnhakijan esittämää näyttöä. Tältä osin kyseisten viranomaisten ja tuomioistuinten on tehtävä kokonaisanalyysi kustakin merkityksellisestä seikasta kuten – kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 75 ja 76 kohdassa – siitä, että työnhakija on rekisteröitynyt kansalliseen työnhakijoista vastaavaan elimeen, että hän on säännöllisesti yhteydessä potentiaalisiin työnantajiin lähettämällä näille työhakemuksia tai että hän käy työhaastatteluissa. Tämän arvioinnin yhteydessä kyseisten viranomaisten ja tuomioistuinten on otettava huomioon kansallisten työmarkkinoiden tilanne alalla, joka vastaa kyseessä olevan työnhakijan henkilökohtaista pätevyyttä. Sen sijaan sitä, että työnhakija on kieltäytynyt työpaikkatarjouksista, jotka eivät vastaa hänen ammatillista pätevyyttään, ei voida ottaa huomioon sen toteamiseksi, ettei hän täytä direktiivin 2004/38 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädettyjä edellytyksiä.

48 Edellä esitetystä seuraa nyt käsiteltävässä asiassa, että työnhakijaksi rekisteröitymistä koskevan hakemuksensa jättöajankohtana eli 27.10.2015 G. M. A:lla oli oltava käytössään ainakin kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa Belgian viranomaisilla oli mahdollisuus velvoittaa hänet osoittamaan ainoastaan, että hän haki työtä.

49 Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevista tiedoista ilmenee, että viraston päätös evätä G. M. A:lta oikeus oleskella yli kolme kuukautta Belgian alueella tehtiin sillä perusteella, että näyttö, jonka G. M. A oli esittänyt hakemuksensa tueksi, ei ollut omiaan osoittamaan, että hänellä oli todellinen mahdollisuus työllistyä.

50 Niinpä on todettava, että SEUT 45 artikla ja direktiivin 2004/38 14 artiklan 4 kohdan b alakohta ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa asetetaan tällainen edellytys G. M. A:n tilanteen kaltaisessa tilanteessa olevalle työnhakijalle.

51 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava seuraavasti:

– SEUT 45 artiklaa ja direktiivin 2004/38 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että vastaanottavan jäsenvaltion on annettava unionin kansalaiselle kohtuullinen määräaika, joka alkaa kulua siitä hetkestä, kun tämä unionin kansalainen on rekisteröitynyt työnhakijaksi, jotta hän voi saada tietoonsa hänelle mahdollisesti sopivat työpaikkatarjoukset ja ryhtyä tarvittaviin toimiin työllistyäkseen.

– Vastaanottava jäsenvaltio voi tämän määräajan kuluessa vaatia työnhakijaa esittämään näyttöä siitä, että hän hakee työtä. Vasta kyseisen määräajan päätyttyä tämä jäsenvaltio voi vaatia, että työnhakija osoittaa paitsi sen, että hän jatkaa työnhakua, myös sen, että hänellä on todellisia mahdollisuuksia työllistyä.

Toinen kysymys

52 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään pääasiallisesti, onko direktiivin 2004/38 15 ja 31 artiklaa, perusoikeuskirjan 41 ja 47 artiklaa sekä ensisijaisuuden ja tehokkaan vaikutuksen periaatteita tulkittava siten, että vastaanottavan jäsenvaltion tuomioistuinten on tutkiessaan kanteen päätöksestä, jolla työnhakijalta evätään oikeus oleskella yli kolme kuukautta, käytettävä täyttä tuomiovaltaa ja otettava huomioon kyseisen päätöksen jälkeen ilmenneet seikat silloin, kun nämä seikat olisivat omiaan muuttamaan kyseisen työnhakijan tilannetta ja oikeuttamaan kyseisen oleskeluoikeuden myöntämisen.

53 Vastauksesta ensimmäiseen kysymykseen ilmenee, että vastaanottavan jäsenvaltion viranomaiset eivät tämän tuomion 51 kohdassa tarkoitetun kohtuullisen määräajan kattaman ajanjakson aikana saa velvoittaa asianomaista työnhakijaa osoittamaan, että hänellä on todellisia mahdollisuuksia työllistyä. Nyt käsiteltävässä asiassa on siis niin, että siltä osin kuin viraston päätöksessä G. M. A:lle asetettiin SEUT 45 artiklan ja direktiivin 2004/38 14 artiklan 4 kohdan b alakohdan vastaisia velvollisuuksia, ei ole tarpeen tutkia, onko vastaanottavan jäsenvaltion tuomioistuinten otettava kyseisen päätöksen jälkeen ilmenneet seikat huomioon myönnettäessä pääasian valittajalle oleskeluoikeus työnhakijana.

54 Niinpä toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

55 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

SEUT 45 artiklaa sekä Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että vastaanottavan jäsenvaltion on annettava unionin kansalaiselle kohtuullinen määräaika, joka alkaa kulua siitä hetkestä, kun tämä unionin kansalainen on rekisteröitynyt työnhakijaksi, jotta hän voi saada tietoonsa hänelle mahdollisesti sopivat työpaikkatarjoukset ja ryhtyä tarvittaviin toimiin työllistyäkseen.

Vastaanottava jäsenvaltio voi tämän määräajan kuluessa vaatia työnhakijaa esittämään näyttöä siitä, että hän hakee työtä. Vasta kyseisen määräajan päätyttyä tämä jäsenvaltio voi vaatia, että työnhakija osoittaa paitsi sen, että hän jatkaa työnhakua, myös sen, että hänellä on todellisia mahdollisuuksia työllistyä.

Allekirjoitukset